

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM iç tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 12.10.2021

Oya ERSOY

İstanbul Milletvekili

2020 yılı Sayıştay denetim raporlarında Sayıştay Denetçileri, ÇED raporu veya Proje Tanıtım Dosyası hazırlaması gereken kültür balıkçılığı, madencilik tesisleri ile Güneş Enerji Santralleri (GES) yapan bazı işletmelerin, söz konusu belgeleri hazırlamamak için kapasitelerini olması gerekenden düşük gösterdiğini ortaya koymuştur.

Ayrıca Sayıştay tarafından ortaya konan bulgular bununla da sınırlı kalmamıştır. Bu şirketler hakkında kontrol mekanizması geliştirilmediği gibi kesilen cezalar da tahsil edilmemiştir.

Sayıştay tarafından elde edilen bulgular;

- **İşletmeler Tarafından ÇED Sürecinde Proje Bedellerinin Düşük Gösterilmesi Sonucu İdari Para Cezalarının Az Ödenmesi ve İdare Tarafından Konuya İlişkin Bir Kontrol Mekanizmasının İşletilmemesi**

İşletmeler tarafından ÇED proje bedellerinin düşük gösterilmesi sonucu, 2872 sayılı Çevre Kanunu çerçevesinde kesilen idari para cezalarının olması gerekenden düşük hesaplandığı tespit edilmiştir. ÇED Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesinde, Yönetmelik kapsamındaki bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek veya tüzel kişilerin, ÇED'e tabi projeler için, ÇED Başvuru Dosyasını ve ÇED Raporunu; Seçme Eleme Kriterleri uygulanacak projeler için ise Proje Tanıtım Dosyasını, Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurumlara hazırlatmak ve proje kapsamında verdikleri taahhütlere uymakla yükümlü olduğu ifade edilmektedir. İdare tarafından yapılan denetimlerde, Yönetmelik kapsamında olup ÇED süreçlerine başvuru yapmayan ve faaliyete başlayan işletmeler tespit edilmekte ve Çevre Kanunu'nun 20'nci maddesinin (e)

bendi çerçevesinde, söz konusu işletmelere para cezası uygulanmaktadır. Söz konusu cezalar Kanun hükmü çerçevesinde, proje bedelinin yüzde ikisi olarak hesaplanmaktadır.

Ancak, İdare tarafından kesilen para cezası tutanakları ve eki belgeler incelendiğinde, bulgunun (a) şıkkında örnekleri belirtildiği gibi, birçok işletme tarafından proje bedellerinin olması gerekenden düşük beyan edildiği ve İdare tarafından proje bedellerinin kontrolüne ilişkin bir mekanizma işletilmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, ÇED sürecine başlamadan veya bu süreci tamamlamadan inşaatla başlayan ya da faaliyete geçen işletmelere ceza verilirken, ceza tutarları proje bedellerinin yüzde ikisi üzerinden hesaplandığından, olması gerekenden daha az ceza hesaplanmaktadır.

Sayıştay Denetçileri, ÇED Raporu ya da Proje Tanıtım Dosyası hazırlaması gereken bin ton ve üzeri kültür balıkçılığı üretimi yapan şirketler; arazi yüzey madencilik projeleri ile 400 bin ton ve üzeri kırma, eleme, yıkama, cevher hazırlama işlemlerinden en az birini yapan madencilik tesisleri; kurulu gücü 10 MWe ve üzerinde olan güneş enerji santralleri şirketlerinin kapasitelerini olması gerekenden düşük gösterdiğini, ÇED Raporu hazırlamaları gerekirken hazırlamadıklarını belirlemiştir.

- **Bitişik Ada-Parsellerdeki İşletmelerin ÇED Yönetmeliği Kapsamı Dışında Kalabilmek İçin Ayrı Ayrı Muafiyet Başvurusunda Bulunması**

Bitişik ada-parcel üzerinde yer alan işletmelerin, ÇED sürecinde kapsam dışı kalabilmek için, normalde tek işletme olmasına rağmen iki farklı işletmeymiş gibi başvuru yapması sonucu, Yönetmelik'te yer alan sınır değerlerin altında kaldığı görülmüştür.

- **Konut Projelerinde Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Süreçlerine Uyulmaması**

Çevresel etki değerlendirme, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları ifade etmektedir. Konut projelerinde mevzuat çerçevesinde izlenmesi gereken ÇED süreçlerinin izlenmediği tespit edilmiştir:

İzmir İli Menemen İlçesi, Atatürk Mah. 5128 ada, 13 parsel üzerinde bulunan 399 adet konut projesinde, ÇED Yönetmeliği hükümlerine uyulmamasına rağmen İdare tarafından bir işlem yapılmadığı görülmüştür. Proje üzerinde İl Müdürlüğü tarafından 26.12.2017

tarihinde yerinde yapılan incelemede, proje inşaatına ÇED Yönetmeliği çerçevesinde görüş alınmadan başlandığı tespit edilmiştir.

- **Geçici Faaliyet Belgesi ya da Lisans Almadığı Halde Faaliyette Bulunan Enerji Üretim Tesisleri Hakkında Gerekli Yaptırımların Uygulanmaması**

Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması (YEKDEM) kapsamında yer alan enerji üretim tesisleri üzerinde yapılan incelemede, tesislerin bir bölümünün Geçici Faaliyet Belgesi ya da Lisans almadan faaliyet gösterdiği anlaşılmıştır. YEKDEM kapsamında, “5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun” çerçevesinde faaliyetlerini yürütmekte ve rüzgâr enerjisi, güneş enerjisi, jeotermal enerji, biyokütle enerjisi, biyokütleden elde edilen gaz (çöp gazı dâhil) enerjisini kullanarak elektrik üreten tesisler bulunmaktadır.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan alınan 2019 ve 2020 yıllarında faaliyet gösteren tesislerin listesi ile İzin ve Lisans Daire Başkanlığından alınan verilerin karşılaştırılması sonucu, bazı tesislerin geçici faaliyet belgesi ya da lisans almadan faaliyette bulunduğu tespit edilmiştir.

- **Sera Gazı İzleme Planlarının ve Raporlarının Bakanlığa Sunulmaması**

Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan işletmelerden, izleme planlarını ve raporlarını Bakanlığa sunmayanlar bulunduğu ve bu durumda olan işletmelere 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 20'nci maddesi gereğince uygulanması gereken idari yaptırımların uygulanmadığı görülmüştür.

Bu bağlamda;

1. Sayıştay raporlarında, bazı şirketlerin lisans almadan enerji tesisleri kurduğu yönündedir. Geçici faaliyet belgesi ya da lisans almadan faaliyette bulunan şirketler hangileridir?
2. Bazı şirketlerin zorunlu olmasına karşın, Sera Gazı Emisyonlarının izleme planları ve raporlarını bakanlığa vermediği tespit edilmiştir. Bu şirketler hangileridir? Neden bu şirketlere prosedür uygulanmamıştır?
3. Sayıştay raporlarında, Bakanlığın uygulaması gereken idari yaptırımları uygulanmadığını, kimi şirketlere mevzuattan az ceza kesildiğini; tüzel kişilere kesilen

cezaların yüzde 26'sının, gerçek kişilere kesilen cezaların ise sadece yüzde 7'sinin tahsil edildiği yönündedir. Bakanlık neden şirketlere idari yaptırım uygulamamıştır? Bu şirketler hangileridir? Kesilen cezalar neden tahsil edilmemiştir?

4. Sayıştay raporlarında, ayrıca bitişik ada ve parsel üzerinde yer alan bazı şirketlerin ÇED sürecinden kapsam dışı kalabilmek için, normalde tek işletme olmasına rağmen iki farklı işletmymiş gibi başvuru yaptığı, yönetmelikte yer alan sınır değerlerin altında kaldığı belirtilmiştir. Bu şirketler hangileridir?
5. İzmir İli Menemen İlçesi, Atatürk Mah. 5128 ada, 13 parsel üzerinde bulunan 399 adet konut projesinde, ÇED Yönetmeliği hükümlerine uyulmamasına rağmen İdare tarafından bir işlem yapılmadığı görülmüştür. 399 konut projesinde neden ÇED Yönetmeliğine uygun hareket edilmemiştir?
6. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının, Sayıştay raporlarında tespit edilen bulgulara yönelik bir açıklaması olacak mıdır?